

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Trafikverket

781 89 Borlänge

Uppdrag till Trafikverket att utforma ett stöd till investeringar i ombordutrustning för ERTMS

Regeringens beslut

Regeringen ger Trafikverket i uppdrag att i enlighet med vad som anges nedan under rubriken Närmare beskrivning av uppdraget utforma ett stöd till investeringar i ombordutrustning för det europeiska trafikstyrningssystemet för tåg European Rail Traffic Management System (ERTMS).

Vid genomförandet av uppdraget ska Trafikverket föra dialog med företrädare för järnvägsbranschen. I frågan om museitåg ska Trafikverket inhämta information och synpunkter från Statens maritima och transport-historiska museer.

Trafikverket ska senast den 30 september 2025 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

Bakgrund

I propositionen Vägen till en pålitlig transportinfrastruktur – för att hela Sverige ska fungera (prop. 2024/25:28) redogör regeringen för sin målsättning att ERTMS ska införas i hela det statliga järnvägssystemet till 2042. Målsättningen grundar sig i Trafikverkets bedömning att om upprustning av signalanläggningen inte färdigställs under början av 2040-talet får det konsekvenser såsom försämrad funktion av järnvägen och i förlängningen att delar av järnvägen kan sluta att fungera. I takt med att det nya signal-systemet införs ska det nuvarande signalsystemet ATC avvecklas.

Regeringen avser att ge Trafikverket i uppdrag att ta fram en strategi utifrån den nya målsättningen. Uppdraget att ta fram en strategi kommer att lämnas

i det uppdrag till Trafikverket att ta fram ett förslag till ny nationell plan för nationell statlig transportinfrastruktur som regeringen aviserade i propositionen.

Införandet av ERTMS kommer att innebära krav på fordonsägare att investera i utrustning till sina fordon för att hantera det nya systemet. Installation av ombordutrustning har i vissa fall medfinansierats av EU genom Fonden för ett sammanlänkat Europa (FSE).

Närmare beskrivning av uppdraget

Ett svenskt stöd till ombordutrustning för ERTMS bör vara rättssäkert, effektivt och flexibelt så det kan hantera framtida teknikutveckling. Det är också viktigt att det inte snedvrider konkurrensen på marknaden.

Trafikverket ska göra en bedömning av hur stort behovet av stöd är för hela livscykeln för ombordutrustning för ERTMS, och därtill göra en bedömning av stödbehovet under perioden 2026–2037. Vidare ska de tekniska och juridiska förutsättningarna för ett stöd analyseras.

I analysen ska Trafikverket beakta hur förslagen till nya riktlinjer för statligt stöd till landtransporter och multimodala transporter samt förordningen med gruppundantag för transporter som Europeiska kommissionen presenterade den 18 juni 2024 kan komma att påverka möjligheterna till stöd och stödets utformning. Trafikverket ska dessutom beskriva hur processen kring stödet ska se ut med ansökningar, beslut och utvärderingar. I det sammanhanget bör en särskild analys göras av hur ett svenskt stöd kan fungera parallellt med det stöd som finns hos EU.

För att stödet inte ska snedvrider konkurrensen och missgynna de fordonsaktörer som helt eller delvis redan har installerat ombordutrustningen ska Trafikverket analysera möjligheterna att retroaktivt ge stöd till operatörer som tidigare har installerat ombordutrustning för ERTMS. Eventuell medfinansiering från EU bör i det sammanhanget avräknas från stödet.

Trafikverket ska därutöver analysera om stödet ska variera utifrån olika typer av järnvägsfordon. Tänkbara uppdelningar kan vara godstrafik, interregional persontrafik, regional persontrafik, museitrafik och övrig trafik, men även andra indelningar kan övervägas.

I uppdraget ingår att göra en översiktlig beskrivning av motsvarande stöd i angränsande länder.

Trafikverket ska lämna nödvändiga författningsförslag.

Skälen för regeringens beslut

För att järnvägen ska förbli ett hållbart och konkurrenskraftigt transportmedel måste systemet inte bara underhållas och vidmakthållas utan också moderniseras, digitaliseras och standardiseras. För att uppnå detta finns EU-regler om införandet av ERTMS. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1679 av den 13 juni 2024 om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1153 och (EU) nr 913/2010 och om upphävande av förordning (EU) nr 1315/2013, den s.k. TEN-T förordningen, behöver systemet införas på utvalda sträckor till 2030 och på hela järnvägsnätet till 2050. Sverige har påbörjat arbetet, men takten i införandet av ERTMS måste öka. Det nya signalsystemet säkrar järnvägens framtida funktion och bidrar till mer kapacitet, säkerhet och ökad punktlighet. Om införandet går för långsamt behöver stora insatser göras på det gamla systemet under tiden. Ett för långsamt införande kan därför öka kostnaderna.

För att kunna använda järnvägssträckor som är utrustade med ERTMS krävs det att fordonen som trafikerar sträckan har rätt ombordutrustning. Trafikverket har tidigare gjort bedömningen att fordon efter 2029 måste vara utrustade med ERTMS ombordutrustning för att kunna trafikera den järnvägsinfrastruktur som Trafikverket förvaltar utan att inverka på framkomligheten. För att undvika ytterligare försening av statens åtagande att införa ERTMS och samtidigt underlätta för järnvägsbranschen att anpassa sina fordon till det nya systemet bedömer regeringen att ett stöd till investeringar i ombordutrustning för ERTMS behöver införas. Ett ytterligare motiv till statlig medfinansiering är att delar av infrastrukturens funktionalitet och kostnad överförs till fordonen vid införandet av ERTMS. Vidare finns det ett stort antal fordon på terminaler och godsbangårdar samt arbetsfordon som är nödvändiga för järnvägssystemets funktion, men som har materiella värden som understiger kostnaden för en fordonskonvertering.

Stödet ska finansieras från den ekonomiska ram för åtgärder i den statliga transportinfrastrukturen som regeringen föreslog i den ovan nämnda

propositionen och ses som en del av den kommande nationella planen för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037.

Det är förenligt med EU:s riktlinjer för statligt stöd till järnvägsföretag att ge bidrag på upp till 50 procent av kostnaden för konvertering av fordon för ERTMS (EUT C 184, 22.7.2008).

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Helena Braun Thörn

Kopia till

Försvarsdepartementet/EMF

Finansdepartementet/BA

Klimat- och näringslivsdepartementet/NIM

Kulturdepartementet/KKM